

PARLAMENTARNI NADZOR NAD SEKTOROM BEZBJEDNOSTI I ODBRANE

**POREĐENJE INSTITUCIONALNOG OKVIRA, AKTIVNOSTI
I TRANSPARENTNOSTI RADA U 2009. I 2010. GODINI**

Ova publikacija je sačinjena uz podršku Evropske unije. Za sadržaj ove publikacije odgovorna je isključivo Mreža za Afirmaciju Nevladinog Sektora – MANS, a stavovi iznijeti u ovoj publikaciji se ne mogu smatrati stavovima Evropske unije.

Posebne savjete i pomoć prilikom izrade ove analize pružili su nam:

- *Slobodan Kuzmanovski, Parlament Makedonije*
- *Željko Grubešić i Jovica Katić, Parlament Bosne i Hercegovine*
- *Dragana Jelić, Narodna skupština Republike Srpske*
- *Driton Selmanaj, Kancelarija Kosovskog Demokratskog Instituta*

Zahvaljujemo se i svima ostalima koji su doprinijeli izradi ove analize.

Autori:

Vuk Maraš, direktor Monitoring programa

Aleksandar Mašković, programski asistent za monitoring rada Parlamenta

Administrativna podrška:

Radovan Terzić, koordinator Pravnog programa

Pavle Ćupić, programski asistent za monitoring rada Parlamenta

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora - MANS

www.mans.co.me

mans@t-com.me

Centralna kancelarija:

Dalmatinska 188 Podgorica, (020) 266 326; 266 327

Regionalni centar za Herceg Novi i Boku:

Prve bokeške brigade 11, Herceg Novi, (031) 346 080

Regionalni centar za Budvu, Bar i Ulcinj:

Rista Lekića D-12, Bar, (030) 317 380

SADRŽAJ:

1. Uvod	11
2. Sažetak i preporuke za unapređenje	12
3. Pregled radnih tijela koja se bave nadzorom nad sektorom bezbjednosti i odbrane u regionu	14
4. Sastav radnih tijela za nadzor nad sektorom bezbjednosti i odbrane	16
5. Nadležnosti radnih tijela za nadzor nad sektorom bezbjednosti i odbrane	21
6. Aktivnosti radnih tijela za nadzor nad sektorom bezbjednosti i odbrane	32
6.1 Crna Gora	32
6.2 Srbija	35
6.3 Hrvatska	36
6.3.1. Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost	36
6.3.2. Odbor za obranu	38
6.4 Slovenija	39
6.5 Bosna i Hercegovina	39
6.5.1 Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH	39
6.5.2 Zajednička komisija za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije BiH	41
6.5.3 Odbor za bezbjednost Republike Srpske	42
6.6 Makedonija	43
6.6.1 Komisija za odbranu i bezbjednost	43
6.6.2 Komisija za nadzor nad radom Bezbjednosne i kontra-obavještajne uprave i obavještajne agencije	43
6.6.3 Komisija za nadzor nad primjenom tehnike za presretanje komunikacije od strane Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva odbrane	44
6.7. Kosovo	44
6.7.1. Komisija za unutrašnje poslove i bezbjednost	44
6.7.2. Komisija za nadzor bezbjednosnih snaga Kosova	45
6.7.3. Komisije za nadzor Obavještajne agencije Kosova	45
7. Pristup podacima o radu radnih tijela za nadzor nad sektorom bezbjednosti i odbrane	46

1. UVOD

Ova analiza sadrži podatke o institucionalnom regulisanju parlamentarnog nadzora nad sektorom bezbjednosti i odbrane u sedam država regiona: Crne Gore, Srbije, Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Kosova. Analiza pokazuje da samo parlamenti Crne Gore i Srbije imaju po jedno radno tijelo koje nadzire čitav sektor, dok najviše radnih tijela imaju Makedonija, Bosna i Hercegovina i Kosovo, ukupno po tri.

U ovoj publikaciji prezentovane su informacije o radu svih relevantnih radnih tijela iz osam parlamenata koji se bave nadzorom nad sektorom bezbjednosti i odbrane tokom 2009. i 2010. godine. Podaci pokazuju da su sva radna tijela parlamenata iz regiona imala brojne aktivnosti tokom perioda od dvije godine, ali u slučaju slovenačkih radnih tijela nismo bili u mogućnosti da dođemo do podataka o radu, zbog jezičkih barijera.

U posljednjem poglavlju publikacije date su informacije o vrstama podataka koja radna tijela parlamenata proaktivno objavljuju na svojim sajtovima, a koje se tiču sektora bezbjednosti i odbrane.

Cilj ove publikacije jeste da crnogorskom parlamentu omogući da unaprijedi svoj rad, ovlašćenja i aktivnosti u nadzoru nad sektorom bezbjednosti i odbrane, kroz sagledavanje najboljih praksi iz regiona, koje bi trebalo da se iskoriste u Crnoj Gori.

2. SAŽETAK I PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE

Ova analiza pokazuje da, od svih zemalja u regionu, samo Crna Gora i Srbija imaju po jedno parlamentarno radno tijelo koje se bavi pitanjima bezbjednosti i odbrane. Ipak, Narodna skupština Srbije je, u cilju unapređenja nadzora, usvojila novi Poslovnik kojim će se uspostaviti dva radna tijela¹.

Većinom radnih tijela u zemljama regiona predsjedavaju nezavisni ili poslanici iz opozicionih partija, dok u Sloveniji imaju i većinu potrebnu za donošenje odluka. U Hrvatskoj, članovi radnih tijela su i nezavisni eksperti.

Najveća ovlašćenja parlamentarna radna tijela imaju u Bosni i Hercegovini i Srbiji, dok su u slučaju Kosova te nadležnosti najmanje. Pored ostalih nadležnosti, Hrvatska, BiH i Srbija razmatraju građanske predstavke a Skupština BiH nadzire i rad bezbjedonosnih službi u dijelu zaštite tajnih podataka. Sve zemlje regiona, osim Crne Gore, prate sprovođenje strategija i akcionih planova u oblasti odbrane, bezbjednosti i borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Parlamentarna skupština BiH na svojoj internet prezentaciji objavljuje izvještaje i zapisnike sa sjednica radnih tijela, kao i Skupština Kosova, dok Slovenija i Makedonija imaju najbolju praksu u regionu jer objavljuju stenograme sa sjednica radnih tijela.

Iskustva drugih zemalja pokazuju da postoji značajan prostor za unapređenje nadležnosti i prakse u radu crnogorskog Odbora za bezbjednost i odbranu:

Preporuke za izmjene nadležnosti Odbora:

- Izvršiti razdvajanje postojećeg Odbora za bezbjednost i odbranu na dva nova radna tijela – Odbor za odbranu i Odbor za bezbjedonosno – obavještajne poslove; Odbor za odbranu bavio bi se svim relevantnim pitanjima iz domena sektora odbrane, rada Ministarstva odbrane,

---

¹ Ove izmjene u Srbiji stupaju na snagu nakon sledećih parlamentarnih izbora.

nadzorom nad radom Vojske Crne Gore i pitanjima vezanim za NATO alijansu, dok bi se drugo radno tijelo bavilo zakonodavnim i nadzornim aspektima rada obavještajno – bezbjedonosnih insitucija.

- Izmjenama postojećeg pravnog okvira ili dogovorom između političkih partija osigurati da vođenje radnih tijela koja nadziru sektor bezbjednosti i odbrane bude povjereno opozicionim poslanicima, kako bi se osigurala nesmetana i redovna kontrola u ovoj oblasti.

- Izmjenama postojećeg pravnog okvira proširiti nadležnosti radnih tijela zaduženih za nadzor nad sektorom bezbjednosti i odbrane kako bi se osiguralo praćenje sprovođenja svih strategija i akcionih planova relevantnih za ovaj sektor, kao i razmatranje i postupanje po predstavkama i pritužbama građana.

- Razmotriti mogućnost uključivanja nezavisnih eksperata u rad odbora, bilo kao stalnih članova ili kao povremenih učesnika u raspravama.

Preporuke za unapređenje transparentnosti u radu Odbora:

- Uvesti praksu izrade stenogramskih bilješki sa svake sjednice Odbora i objavljivati stenogramske bilješke sa onih sjednica Odbora koje su otvorene za javnost na internet prezentaciji Skupštine;

- Objavljivati sve zapisnike sa sjednica Odbora koje su otvorene za javnost, te sačinjavati i objavljivati posebne zapisnike sa onih sjednica koje su bile zatvorene za javnost, a koji sadrže osnovne informacije o radu na tim sjednicama, uključujući podatke o trajanju sjednice, prisutnim poslanicima i trećim licima, te donijetim zaključcima i preporukama.

3. PREGLED RADNIH TIJELA KOJA SE BAVE NADZOROM NAD SEKTOROM BEZBJEDNOSTI I ODBRANE U REGIONU

Od sedam zemalja koje su razmatrane u ovoj analizi, najviše radnih tijela za oblast bezbjednosti i odbrane imaju Makedonija i Kosovo, dok najmanje, odnosno po jedno radno tijelo imaju parlamenti Crne Gore i Srbije.

U Sloveniji i Hrvatskoj sva parlamentarna radna tijela koja se bave sektorom bezbjednosti i odbrane vode opozicioni poslanici, dok u slučaju tri zemlje, BiH, Makedonije i Kosova neka radna tijela vode opozicioni, a neka poslanici iz redova vladajućih partija. U Crnoj Gori i Srbiji vladajuće partije vode tijela iz ove oblasti. Posebno interesantno je rješenje Hrvatske koja u jedno radno tijelo, pored poslanika, imenuje i naučne i stručne djelatnike kao stalne članove, kako bi se unaprijedio kvalitet rada odbora.

Ipak, samo u slučaju Slovenije i Kosova poslovnikom, odnosno zakonom, definisano je da radnim tijelima predsjedavaju opozicioni poslanici, dok se u ostalim zemljama o tome dogovaraju političke partije. Poseban kuriozitet u slučaju Slovenije jeste da je u toj zemlji definisano da u jednom radnom tijelu opozicija, pored predsjednika, ima i većinu članova, kako kontrola ne bi zavisila od volje parlamentarne većine.

Zemlja	Radno tijelo	Broj članova			Predsjedavanje radnim tijelima	
		Vladajuće	Opozicija	Ostali	Poslanik iz opozicione partije	Definisano poslovníkom/zakonom
Crna Gora	Odbora za bezbjednost i odbranu	8	5	/	NE	NE
	Odbor za odbranu i bezbednost	9	8	/	NE	NE
Hrvatska	Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost	7	6	/	DA	NE
	Odbor za odbranu	7	6	6*	DA	NE
Slovenija	Komisija za nadzor nad obavještajnim i bezbjednosnim službama	3	4	/	DA	DA
	Odbor za odbranu i bezbednost	6	5	/	DA	NE
Bosna i Hercegovina	Zajednička komisija za odbranu i bezbjednost BiH	9	3	/	NE	NE
	Zajednička komisija za nadzor nad radom Obavještajno-bezbjednosne agencije BiH	10	2	/	NE	NE
	Odbor za bezbjednost Republike Srpske	4	3	/	DA	NE
	Komisija za odbranu i bezbjednost	10	4	/	NE	NE
Makedonija	Komisija za nadzor nad radom bezbjednosne i kontra-obavještajne Uprave i obavještajne agencije	6	2	1**	nezavisni poslanik	NE
	Komisija za nadzor nad primjenom tehnike za presretanje komunikacije od strane Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva odbrane	2	3	1**	DA	NE
	Komisija za unutrašnje poslove i bezbjednost	6	3	/	NE	NE
	Komisija za nadzor Obavještajne agencije Kosova	5	4	/	DA	DA
Kosovo	Komisija za nadzor bezbjednosnih snaga Kosova	5	4	/	NE	NE

* Imenovani članovi iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnika koji se bave pitanjima sistema odbrane i zaštite a koji nisu poslanici

** Nezavisni poslanik

Tabela 1: Radna tijela za nadzor nad sektorom bezbjednosti i odbrane u parlamentima u regionu

4. SASTAV RADNIH TIJELA ZA NADZOR NAD SEKTOROM BEZBJEDNOSTI I ODBRANE

Kao što se može vidjeti iz tabele 1, radna tijela koja se bave sektorom bezbjednosti i odbrane iz zemalja regiona, razlikuju se po sastavu, prije svega po broju članova, a potom i po tome da li radnim tijelom predsjedava predstavnik vladajućih partija, opozicije ili pak nezavisni član.

Najviše članova imaju Odbor za obranu Republike Hrvatske i Odbor za odbranu i bezbednost Narodne Skupštine Republike Srbije, dok najmanje članova ima radno tijelo makedonskog parlamenta, Komisija za nadzor nad primjenom tehnike za presretanje komunikacije od strane Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva odbrane, koja ima svega šest članova.

Iz analize proizilazi da su najbolja rješenja u dijelu sastava i predsjedavanja radnim tijelima u sektoru bezbjednosti i odbrane u Sloveniji i Hrvatskoj. Sa druge strane, jedino u Crnoj Gori i Srbiji vladajuće većine imaju "monopol" nad nadzorom ovog sektora, jer u po jednom radnom tijelu, koliko ih ukupno imaju, i predsjednik i većina članova dolaze iz redova vladajućih poslanika.

Crna Gora

Odbor za bezbjednost i odbranu ima trinaest članova, od čega osam iz vladajuće koalicije, a pet iz opozicionih partija. Odborom predsjedava predstavnik vladajuće koalicije², ali to nije izričito propisano Poslovnikom Skupštine.

Srbija

Odbor za odbranu i bezbednost ima sedamnaest članova³, od čega devet predstavnika vladajuće koalicije, a osam predstavnika opozicionih partija. Odborom predsjedava predstavnik vladajuće koalicije⁴, iako to nije precizirano Poslovnikom o radu Skupštine Srbije.

---

² Mevludin Nuhodžić iz Demokratske partije socijalista.

³ U međuvremenu, broj članova ovog radnog tijela uvećan je na 24, iako je odredbama Poslovnika koje se trenutno primjenjuju propisano da Odbor za odbranu i bezbednost ima 17 članova. Novim poslovnikom Skupštine Srbije, čije će se odredbe o radnim tijelima primjenjivati tek nakon sledećih parlamentarnih izbora predviđaju razdvajanje postojećeg Odbora na dva nova radna tijela – Odbor za odbranu i unutrašnje poslove i Odbor za kontrolu službi bezbednosti.

⁴ Dušan Bajatović iz Socijalističke partije Srbije.

Hrvatska

U Saboru postoje dva radna tijela koja se bave pitanjima bezbjednosti i odbrane.

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost ima trinaest članova, od toga sedam iz vladajuće i šest iz opozicione koalicije, dok njime predsjedava opozicioni poslanik⁵. Poslovníkom takođe nije propisano da li ovim radnim tijelom predsjedava član vladajuće partije ili opozicije.

Drugo radno tijelo u hrvatskom Saboru, Odbor za obranu, sastoji se od trinaest poslanika od čega sedam iz vlasti i šest iz opozicije, ali se u ovo tijelo imenuje još šest dodatnih članova iz reda javnih, naučnih i stručnih djelatnosti koji se bave pitanjima odbrambenog sistema. I ovim Odborom predsjedava poslanik opozicione partije⁶. Kao i u prethodnom slučaju, Poslovníkom nije propisano da li ovim radnim tijelom predsjedava opozicioni poslanik ili poslanik iz vladajuće strukture.

Slovenija

U Parlamentu Slovenije postoje dva radna tijela koja se bave pitanjima bezbjednosti i odbrane.

Komisija za nadzor nad obavještajnim i bezbjednosnim službama ima sedam članova, od čega četiri člana opozicionih, a tri iz vladajućih partija. Ovim tijelom, u skladu sa Poslovníkom predsjedava poslanik iz opozicione partije⁷, koji propisuje i da u tom radnom tijelu opozicija ima većinu poslanika⁸.

Odbor za odbranu čini jedanaest članova od toga šest iz redova vladajuće koalicije i pet poslanika opozicionih partija. Ovim radnim tijelom predsjedava opozicioni poslanik⁹, iako to nije precizirano Poslovníkom.

---

⁵ Ranko Ostojić iz Socijaldemokratske partije.

⁶ Boris Šprem iz Socijaldemokratske partije.

⁷ Zvonko Črnač iz Slovenačke demokratske partije.

⁸ Član 33 stav 3 Poslovníka Parlamenta Slovenije propisuje da "Čelne funkcije i većina mjesta u Komisiji za kontrolu javnih finansija i Komisiji za nadzor nad obavještajnim i bezbjednosnim službama pripadaju poslanicima iz opozicionih poslaničkih klubova."

⁹ Jožef Jerovšek iz Slovenačke demokratske partije.

Bosna i Hercegovina

Parlamentarna Skupština ima dva tijela posvećena pitanju bezbjednosti, koja su zajednička za Predstavnički dom i Dom naroda, pa je i sastav ovih radnih tijela dosta specifičan u odnosu na ostale zemlje iz regiona. Narodna skupština Republike Srpske takođe ima jedno radno tijelo koje se bavi poslovima bezbjednosti i odbrane.

Zajednička komisija za odbranu i sigurnost ima 12 članova. S obzirom na dvodomost Parlamenta Bosne i Hercegovine, šest članova Komisije dolazi iz Predstavničkog doma, a šest iz Doma naroda. Od svih članova Komisije, njih 2/3, odnosno osam članova bira se od strane poslanika i delegata koji dolaze sa teritorije Federacije BiH, a trećina, odnosno četiri člana se biraju sa teritorije Republike Srpske. Predsjedavajući Komisije ima dva zamjenika¹⁰, s tim što prvi zamjenik ne može da bude iz istog doma kao i predsjedavajući. Ovim radnim tijelom predsjedava poslanik iz vladajućih partija¹¹. Komisiju trenutno čini devet poslanika iz vladajuće strukture i tri poslanika iz opozicije.

Zajedničku komisiju za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije BiH čini 12 članova, a njen predsjednik je poslanik opozicione partije¹², što je definisano Zakonom o Obavještajno-sigurnosnoj komisiji BiH. Ovo tijelo ima 10 članova iz redova vladajućih partija i samo dva iz redova opozicije.

Skupština Republike Srpske posjeduje jedno radno tijelo koje se bavi pitanjima bezbjednosti, Odbor za bezbjednost. Odbor ima sedam članova, od čega četiri iz redova vladajuće koalicije, a tri iz opozicionih partija. Poslovníkom nije precizirano da li ovim radnim tijelom predsjedava poslanik iz vladajuće koalicije ili opozicioni poslanik, ali tu funkciju trenutno obavlja poslanik opozicione partije¹³.

---

¹⁰ Predsjednik i njegovi zamjenici dolaze iz redova različitih konstitutivnih naroda BiH.

¹¹ Branko Zrno iz Hrvatske državne zajednice BiH.

¹² Mirko Okolić iz Srpske demokratske stranke.

¹³ Nenad Stavandić iz Srpske demokratske stranke.

Makedonija

Makedonski Parlament ima tri radna tijela koja se bave pitanjem bezbjednosti i odbrane.

Komisija za odbranu i bezbjednost ima četrnaest članova i to deset poslanika iz partija na vlasti i četiri iz opozicije. Predsjednik Komisije je član vladajuće partije¹⁴.

Komisija za nadzor nad radom bezbjednosne i kontra-obavještajne Direkcije i obavještajne agencije ima devet članova, od čega šest iz redova vladajuće koalicije, a tri iz redova opozicije. Ovim radnim tijelom predsjedava nezavisni poslanik¹⁵.

Komisija za nadzor nad primjenom tehnike za presretanje komunikacije od strane ministarstva unutrašnjih poslova i ministarstva odbrane ima pet članova, od čega tri iz opozicionih partija, dva iz vladajućih partija, a jedan član je nezavisni poslanik. Ovom komisijom predsjedava opozicioni poslanik¹⁶.

Kosovo

U Parlamentu Kosova¹⁷ postoje takođe tri tijela koja se bave pitanjima bezbjednosti i odbrane. Sva tri radna tijela Kosovskog Parlamenta imaju po devet članova.

Komisiju za unutrašnje poslove i bezbjednost čini šest članova iz vladajuće koalicije i tri člana iz opozicije. Ovim radnim tijelom predsjedava poslanik iz partija na vlasti¹⁸.

---

¹⁴ Vladimir Đorčev iz Demokratska partija za jedinstvenu Makedonsku naciju (VMRO-DPMNE).

¹⁵ Besim Dogani, nije član bilo kojeg poslaničkog kluba.

¹⁶ Goran Minčev iz Socijal-demokratske unije Makedonaca.

¹⁷ Dati su podaci koji se odnose na prethodni skupštinski saziv, koji je trajao do 3.11.2010. godine, imajući u vidu da se organi novog saziva Parlamenta tek uspostavljaju.

¹⁸ Rustem Mustafa iz Demokratske partije Kosova (PDK).

Komisija za nadzor obavještajne agencije Kosova sastoji se od pet članova iz vladajućih i četiri iz opozicionih partija. Kako je Zakonom o Obavještajnoj agenciji Kosova propisano da parlamentarnim tijelom ne može da predsjedava osoba koja dolazi iz vladajuće partije ili vladajuće koalicije, Komisijom predsjedava poslanik iz redova opozicije¹⁹.

Komisija za nadzor bezbjednosnih snaga Kosova ima pet članova iz vladajućih partija i četiri iz opozicije, dok Komisijom predsjedava poslanik iz redova vlasti²⁰.

---

¹⁹ Gani Geci iz Demokratske lige Dardanije (LDD).

²⁰ Berim Ramosaj iz Demokratske lige Dardanije (LDK).

5. NADLEŽNOSTI RADNIH TIJELA ZA NADZOR NAD SEKTOROM BEZBJEDNOSTI I ODBRANE

Najšire nadležnosti za nadzor nad sektorom bezbjednosti i odbrane imaju parlamentarna tijela u Bosni i Hercegovini, Srbiji i Hrvatskoj.

U slučajevima Slovenije i Makedonije, nema dovoljno raspoloživih podataka o svim nadležnostima koja njihova radna tijela obavljaju. Ipak, Parlament Makedonije je ujedno i jedini u regionu koji ima dva parlamentarna tijela koja se bave nadzorom rada bezbjednosnih službi i mjera tajnog nadzora koje one primjenjuju.

U cilju bolje kontrole sektora bezbjednosti, Parlament Srbije je izmjenio Poslovnik koji predviđa stvaranje dva radna tijela za praćenje rada državnih organa u sektoru bezbjednosti, čime se povećava spektar ovlašćenja samog Parlamenta u ovoj oblasti. Ipak, ove odredbe će stupiti na snagu tek nakon sledećih parlamentarnih izbora u Srbiji.

Komparativna analiza pokazuje da crnogorsko parlamentarno radno tijelo takođe ima dosta širok spektar djelovanja ali postoji prostor za unapređenje, posebno u dijelu razmatranja građanskih predstavki i praćenja sprovođenja postojećih strategija i akcionih planova koji su relevantni za rad ovog radnog tijela.

Nadležnosti radnih tijela	Zemlja						
	Crna Gora	Srbija	Hrvatska	Slovenija	BiH	Makedonija	Kosovo
Razmatranje zakona	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Razmatranje strategija i akcionih planova	DA	DA	DA	**	DA	**	DA
Praćenje sprovođenja strategija i akcionih planova	NE	DA	DA	**	DA	**	DA
Razmatranje izvještaja institucija	DA	DA	DA	**	DA	DA	DA
Razmatranje budžeta institucija	DA	DA	**	**	DA	**	DA
Praćenje pravilnosti finansijskog poslovanja	DA	DA***	DA	**	NE	DA	DA
Saslušanja funkcionera i drugi mehanizmi kontrole	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Direktna kontrola kroz posjete institucijama	DA	DA	**	DA	DA	**	**
Praćenje proizvodnje i prometa naoružanja	NE	DA***	**	**	DA	DA	NE
Mišljenja o imenovanju funkcionera	DA	**	DA	**	DA	**	NE
Izvještavanje Skupštini o radu	DA	DA***	**	DA	DA	DA	DA
Razmatranje građanskih predstavki	NE*	DA	DA	**	DA	**	**
Nadzor nad zaštitom tajnih podataka	NE	NE	NE	**	DA	**	NE
Međunarodna saradnja i sporazumi	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Pitanja civilne zaštite	DA	DA***	DA	DA	NE	DA	NE
Pitanja državljanstva i statusa građana	NE	DA***	DA	**	NE	NE	NE
Kontrola praćenja prekoračenja ovlašćenja od strane policije i obavještajnih službi	DA	DA***	DA	**	DA	DA	DA

* Postoji prostor za razmatranje predstavki građana, ali je crnogorski Odbor zauzeo stav da to ne radi

** Nema raspoloživih informacija

*** Nakon stupanja na snagu novog Poslovnika

Tabela 2: Nadležnosti radnih tijela za nadzor nad sektorom bezbjednosti i odbrane u parlamentima u regionu

Odbor za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore uspostavljen je Poslovníkom kao stalno i jedino radno tijelo koje se bavi pitanjima iz sektora bezbjednosti i odbrane. U vršenju svojih nadležnosti, Odbor se vodi propisima iz Ustava, Zakona o policiji, Zakona o Agenciji za nacionalnu bezbjednost, Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane²¹ i Poslovníka Skupštine. Samim tim, mnoge sjednice Odbora za bezbjednost i odbranu su zatvorene za javnost, a mnoga dokumenta označena nekim stepenom povjerljivosti²².

Nadležnosti ovog Odbora uključuju razmatranje zakona iz oblasti bezbjednosti i nadgledanje rada državnih organa u ovoj oblasti. Ovo radno tijelo u svojoj nadležnosti ima funkciju parlamentarne kontrole rada policije i Agencije za nacionalnu bezbjednost (ANB), kao i praćenje poštovanja ljudskih prava i sloboda prilikom primjene ovlašćenja policije i ANB-a.

---

²¹ Koji je usvojen 22.12.2010. godine, a do tada je rad Odbora funkcionisao samo na osnovu Poslovníka Skupštine i ostalog gore navedenog pravnog okvira. Nadležnosti odbora propisane su članom 7 Zakona, prema kome u vršenju parlamentarnog nadzora Odbor: 1) prati aktivnosti organa i institucija u oblasti bezbjednosti i odbrane u Crnoj Gori, u cilju uvida u ostvarivanje utvrđene politike u ovim oblastima i može tražiti dostavljanje informacija o aktivnostima i preduzetim mjerama po bilo kojem pitanju iz djelokruga njihovog rada; 2) vrši nadzor nad poštovanjem političke, ideološke i interesne neutralnosti u radu organa i institucija iz člana 3 stav 1 ovog zakona; 3) razmatra godišnje izvještaje o radu Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave policije i Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave, koji se Odboru dostavljaju do kraja prvog kvartala tekuće za prethodnu godinu; 4) razmatra posebne izvještaje organa i institucija iz člana 3 stav 1 ovog zakona; 5) razmatra nacrt i predlog strategije nacionalne bezbjednosti i nacrt i predlog strategije odbrane i daje mišljenje; 6) razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata iz oblasti bezbjednosti i odbrane; 7) razmatra izvještaje o upotrebi pripadnika Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu; 8) razmatra izvještaje o primjeni mjera tajnog nadzora od strane organa i institucija iz člana 3 stav 1 ovog zakona, kojima se privremeno ograničavaju Ustavom zagarantovana prava i slobode; 9) razmatra informacije o izvršenju budžeta u dijelu sredstava namijenjenih za rad organa i institucija iz člana 3 stav 1 ovog zakona, najmanje jednom godišnje; 10) razmatra informacije o angažovanju organa i institucija iz člana 3 stav 1 ovog zakona u pružanju pomoći drugim organima u cilju otklanjanja posljedica prirodnih nepogoda, tehničko-tehnoških i ekoloških nesreća i epidemija, kao i kriza izazvanih terorističkim aktivnostima; 11) razmatra izvještaje Državne revizorske institucije o finansijskom poslovanju organa i institucija iz člana 3 stav 1 ovog zakona, zauzima stavove i prati aktivnosti nadležnih organa po tim izvještajima; 12) daje mišljenja, predloge i sugestije tokom izrade predloga zakona o budžetu, u dijelu koji se odnosi na oblast bezbjednosti i odbrane; 13) razmatra predloge kandidata za imenovanje na rukovodeće dužnosti u oblasti bezbjednosti i odbrane, za koje je posebnim zakonom propisano da o njima Skupština daje mišljenje; 14) raspravlja o informacijama i inicijativama koje se odnose na aktivnosti i dokumenta iz oblasti bezbjednosti i odbrane; 15) organizuje i sprovodi konsultativno i kontrolno saslušanje i inicira parlamentarnu istragu; 16) obavlja konsultativno saslušanje vojno-diplomatskih predstavnika Crne Gore prije stupanja na funkciju; 17) obavlja druge poslove utvrđene zakonom.

²² U skladu sa Zakonom, dokumenta mogu nositi neki od sledećih stepena tajnosti: strogo tajno, tajno, povjerljivo i interno.

Osim toga, Odbor razmatra i predloge akata i drugih propisa koji su povezani sa bezbjednošću i sigurnošću države Crne Gore i njenih građana.

Odbor za bezbjednost i odbranu daje mišljenje Skupštini o kandidatima za direktore policije i ANB-a.

Odbor takođe razmatra i godišnje izvještaje koje mu ovi organi dostavljaju, kao i periodične izvještaje, ukoliko ih Odbor od njih zatraži. Ovo radno tijelo razmatra izvještaje koje mu dostavlja i Ministarstvo odbrane Crne Gore, a koji su vezani za Vojsku.

Kako bi se obezbijedila bolja kontrola u oblasti bezbjednosti i odbrane, skupština je sačinila i u decembru 2010. godine usvojila poseban Zakon o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane²³. Ovim zakonom je predviđeno da Odbor za bezbjednost i odbranu vrši nadzor nad Ministarstvom odbrane, Ministarstvom unutrašnjih poslova, Vojskom Crne Gore, Upravom policije, Agencijom za nacionalnu bezbjednost i ostalim institucijama i organima koji se bave pitanjima bezbjednosti i odbrane koristeći mehanizme predviđene skupštinskim poslovníkom. Takođe, precizirano je u kojim se slučajevima i na koji način vrši parlamentarna kontrola, te se predviđaju i sankcije za odgovorna lica u instituciji ili organu koje Odboru ne dostavi traženu informaciju ili tu informaciju ne dostavi u predviđenom roku.

Srbija

Slično Crnoj Gori, u Srbiji postoji samo jedno radno tijelo koje se bavi pitanjima bezbjednosti, *Odbor za odbranu i bezbednost*. Međutim, specifičnost Srbije je u tome da je 2010. godine Narodna skupština Srbije usvojila novi Poslovník o radu, čije odredbe stupaju nakon sledećih parlamentarnih izbora, a koji propisuje da u Skupštini postoje dva parlamentarna tijela iz sektora bezbjednosti.

---

²³ Skupština Crne Gore je tokom 2008. godine predložila usvajanje Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane, koji je povučen iz procedure i vraćen u formu nacрта na predlog Odbora za ustavna pitanja i zakonodavstvo i Vlade Crne Gore. Javnosti tada nije dato konkretno obrazloženje zbog čega je Predlog zakona povučen iz procedure. Nakon povlačenja iz procedure skupštinska radna grupa je nastavila je da radi na tekstu Zakona, i u decembru 2010. godine, Predlog Zakona o parlamentarnom nadzoru biva usvojen u crnogorskom Parlamentu uz konstataciju da su uvaženi i neki predlozi koji su stigli od strane nevladinog sektora - NVO MANS i Institut Alternativa.

Odbor za odbranu i bezbednost razmatra zakonodavstvo iz oblasti bezbjednosti i odbrane, te vrši kontrolu nad službama iz ove oblasti. Starim Poslovníkom u nadležnosti Odbora za odbranu i bezbednost spadaju razmatranje predloga akata i drugih propisa iz oblasti javne i državne bezbjednosti, kao i izvještaj o radu Ministarstva unutrašnjih poslova u oblasti bezbjednosti.

Novi poslovnik²⁴ propisuje da *Odbor za bezbednost i unutrašnje poslove* razmatra predloge zakona i druge opšte akte iz oblasti vojne, radne i materijalne obaveze, mobilizacije, vanrednog i ratnog stanja, statusnih i drugih pitanja profesionalnih pripadnika Vojske Srbije, vojnog školstva, međunarodne saradnje u oblasti odbrane i vojne saradnje, održavanje javnog reda i mira, okupljanja građana, bezbjednosti saobraćaja na putevima, bezbjednosti državne granice i kontrole prelaska granice i kretanja i boravka u graničnom pojasu, boravka stranaca, prometa i prevoza oružja, municije, eksplozivnih i drugih opasnih materija iz djelokruga ministarstva nadležnog za unutrašnje poslove, zaštite od požara, državljanstva, jedinstvenog matičnog broja građana, prebivališta i boravišta građana, lične karte, putne isprave, međunarodne pomoći i drugih oblika međunarodne saradnje u oblasti unutrašnjih poslova, uključujući i readmisiju, ilegalne migracije i azil. Poslovníkom Skupštine Republike Srbije, Odboru za bezbednost i unutrašnje poslove ostavljen je širok dijapazon oblasti u kojima ovaj Odbor ima nadležnost, ali je pored navedenih nadležnosti, Odbor za bezbednost i unutrašnje poslove nadležan i u oblasti strategije nacionalne bezbjednosti i strategije odbrane i drugih pitanja koja se odnose na Vojsku Srbije, uključujući i predlog i kontrolu trošenja budžetskih sredstava Vojske Srbije.

Pored Odbora bezbednost i unutrašnje poslove, Poslovnik²⁵ propisuje osnivanje još jednog radnog tijela iz sektora bezbjednosti, *Odbora za kontrolu službi bezbjednosti*. Ovo tijelo će nadzirati: ustavnost i zakonitost rada službi bezbjednosti, usklađenost rada službi bezbjednosti sa strategijom odbrane i bezbjednosnom politikom Republike Srbije, poštovanje političke, interesne i ideološke neutralnosti službi bezbjednosti, zakonitost tajnog prikupljanja podataka te predlog i potrošnju budžetskih sredstava službi bezbjednosti. Pored toga, ovaj odbor će

---

²⁴ Član 49 Poslovníka

²⁵ Član 66 Poslovníka

podnositi i razmatrati predloge zakona i drugih akata iz nadležnosti službi, predloge, peticije i predstavke građana u vezi sa radom službom bezbjednosti i predlagati mjere za njihovo rješavanje. Odbor će takođe utvrđivati činjenice o nepravilnostima u djelovanju službi bezbjednosti i o tome donositi zaključke i izvještavati Narodnu skupštinu o svojim zaključcima i predlozima.

Hrvatska

U Saboru Republike Hrvatske postoje dva radna tijela koja se bave pitanjima bezbjednosti i odbrane, Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost i Odbor za obranu.

Poslovníkom Sabora određeno je da u nadležnosti *Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost* spadaju poslovi utvrđivanja i nadgledanja sprovođenja unutrašnje politike. U nadležnost ovog Odbora spadaju poslovi državnih organa u oblasti unutrašnjih poslova i bezbjednosti, pitanja državljanstva i statusa građana, odbrana i državna sigurnost i bezbjednost, nadzor nad zakonitošću rada Ureda za nacionalnu sigurnost i Službe za zaštitu ustavnog poretka, naročito u pogledu ostvarivanja osnovnih ljudskih prava i sloboda, davanje mišljenja prilikom imenovanja šefova državnih službi iz oblasti bezbjednosti i unutrašnjih poslova, kao i druga pitanja koja se odnose na oblasti unutrašnje politike i politike bezbjednosti Države.

Odbor za obranu zadužen je za poredak i djelokrug tijela državne uprave u oblasti odbrane, odbranu i zaštitu, saradnju sa tijelima u Republici Hrvatskoj koja djeluju u području odbrane i zaštite i druga pitanja odbrane i zaštite. Odbor za obranu razmatra pitanja koja se odnose na saradnju sa Sjevernoatlantskim savezom (NATO) i državama članicama NATO saveza, naročito po pitanju razmjene informacija i dokumentacije u odbrambene svrhe.

Slovenija

Parlament Slovenije ima dva tijela koja se bave pitanjima bezbjednosti i odbrane. Tako u Parlamentu Slovenije postoje Komisija za nadzor nad obavještajnim i bezbjednosnim službama i Odbor za odbranu.

Komisija za nadzor nad obavještajnim i bezbjednosnim službama nadgleda aktivnosti obavještajnih i bezbjednosnih službi u okviru Vlade i obavještajnih i bezbjednosnih službi u okviru ministarstva nadležnog za poslove odbrane, kao i usklađenost tih aktivnosti sa politikama nacionalne bezbjednosti Republike Slovenije i smjernicama Vlade. Komisija vrši nadzor nad primjenom zakona, metoda i mjera za prikupljanje podataka koje koristi obavještajna i bezbjednosna služba, i službom bezbjednosti u okviru nadležnog ministarstva. Komisija za nadzor nad obavještajnim i bezbjednosnim službama jednom godišnje podnosi izvještaj o svom radu Parlamentu Slovenije.

Odbor za odbranu u Parlamentu Slovenije bavi se razmatranjem predloga zakona i drugih akata koji se tiču oblasti sistema bezbjednosti, sistema prirodnih i drugih nepogoda i katastrofa, kao i ostalim pitanjima iz nadležnosti ministarstva odbrane Slovenije. Ono što svakako treba naglasiti jeste da ovaj Odbor raspravlja o pitanjima vezanim za Evropsku uniju, a koja se tiču oblasti bezbjednosti i odbrane.

Bosna i Hercegovina

S obzirom da je Skupština Bosne i Hercegovine dvodoma, ona posjeduje dva zajednička radna tijela koja se bave oblašću bezbjednosti i odbrane: Zajedničku komisiju za odbranu i sigurnost BiH i Zajedničku komisiju za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije BiH. Pored ta dva tijela, u Republici Srpskoj takođe postoji radno tijelo koje se bavi oblašću bezbjednosti, Odbor za bezbjednost.

Zajednička komisija za odbranu i sigurnost Bosne i Hercegovine prati sprovođenje sigurnosne i odbrambene politike Bosne i Hercegovine, prati rad i razmatra izvještaje Stalnog komiteta za vojna pitanja, Ministarstva odbrane BiH, Ministarstva sigurnosti BiH i drugih izvršnih tijela koja se bave pitanjima iz oblasti sigurnosti i odbrane i o tome izvještava Parlamentarnu Skupštinu BiH, s posebnim osvrtom na izvještaje, kratkoročne i dugoročne planove u vezi sa strukturom Oružanih snaga BiH, kadrovskom politikom i regrutiranjem, platama i naknadama, obrazovanjem i obukom pripadnika Oružanih snaga BiH, profesionalnim ponašanjem i etičkim standardima za civilno i vojno osoblje, opremanjem vojske, radom vojne industrije, nabavkom sredstava i uvozom i izvozom oružja i vojne opreme, materijalnom pomoći

i ugovorima sa stranim firmama koje pružaju usluge odbrambenim institucijama na komercijalnoj osnovi, borbenom gotovosti, vojnim vježbama i operacijama uključujući izvršenje međunarodnih obaveza i međunarodne operacije podrške miru, razmatra zakone i amandmane na zakone iz nadležnosti Komisije, razmatra i dostavlja mišljenja i preporuke, izmjene i dopune na predlog budžeta za odbranu, razmatra izvještaje o izvršenju budžeta za odbranu, kao i izvještaje o reviziji institucija iz oblasti odbrambene i sigurnosne politike BiH.

Nadležnosti *Zajedničke komisije za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije BiH* utvrđene su Zakonom o obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, Zakonom o zaštiti tajnih podataka i poslovnica oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Komisija nadzire zakonitost rada Agencije, raspravlja i daje mišljenja o imenovanju generalnog direktora i zamjenika generalnog direktora, razmatra izvještaje predsjedavajućeg o pitanjima iz njegove nadležnosti, uključujući mjere preduzete radi rješavanja svih problema u Agenciji utvrđenih prilikom provođenja inspekcijske kontrole, revizije ili istrage, razmatra izvještaje generalnog direktora o radu i troškovima Agencije, te posebno analizira način trošenja budžetskih sredstava, daje mišljenja o detaljnom prijedlogu budžeta Agencije, razmatra izvještaje glavnog inspektora, zahtijeva od zaposlenih u Agenciji da, uz pomoć predsjedavajućeg, osiguraju stručne savjete kada je to potrebno radi provođenja nadzora, sprovodi istrage o radu Agencije. Komisija razmatra i sva ostala relevantna pitanja iz oblasti rada Agencije u skladu sa Zakonom o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, kao i drugim posebnim zakonima, kada se ukaže takva potreba.

Rad *Odbora za bezbjednost* Narodne skupštine Republike Srpske uređen je članovima 66 i 67 Poslovnika o radu Narodne skupštine Republike Srpske. Odbor razmatra stranje priprema za odbranu u Republici Srpskoj i predlaže mjere Narodnoj skupštini za utvrđivanje politike u oblasti odbrane i bezbjednosti, prati aktivnosti institucija i organa u oblasti odbrane i bezbjednosti u Republici Srpskoj u cilju uvida u ostvarivanje zacrtane politike u ovim oblastima, razmatra tražene i dostavljene informacije o aktivnostima i preduzetim mjerama po svakom pitanju iz njihovog domena rada, razmatra, daje sugestije i mišljenje na zakonske projekte iz oblasti odbrane i bezbjednosti, kao i na druge zakonske projekte koji su u vezi sa odbranom i bezbjednošću, učestvuje u raspravi

i donošenju budžeta u oblasti odbrane i bezbjednosti u Republici Srpskoj, redovno prati ostvarivanje budžeta u ovim oblastima, razmatra izvještaje Glavne revizije o kontroli finansijskog izvještaja institucija u ovoj oblasti i o tome dostavlja izvještaje Narodnoj skupštini Republike Srpske, razmatra pitanja iz domena rada organa i institucija iz oblasti bezbjednosti i odbrane, te daje mišljenje, stavove i preporuke u vezi preduzimanja određenih mjera, ostvaruje uvid i učestvuje u kontroli zakonitosti rada organa i institucija iz oblasti bezbjednosti i odbrane, razmatra aktuelna pitanja iz oblasti bezbjednosti i odbrane, organizuje otvorene ili zatvorene rasprave pred Odborom u cilju formiranja stavova i konačnih predloga za Narodnu skupštinu i obavještava Narodnu skupštinu o stanju i problemima u oblasti bezbjednosti i odbrane, koji se pojave prilikom rada Odbora, te predlaže mjere za otklanjanje istih.

Makedonija

U Parlamentu Makedonije postoje tri radna tijela koja se bave pitanjima bezbjednosti i odbrane, i to: Komisija za odbranu i bezbjednost, Komisija za nadzor nad radom bezbjednosne i kontra-obavještajne Uprave i obavještajne agencije i Komisija za nadzor nad primjenom tehnike za presretanje komunikacije od strane ministarstva unutrašnjih poslova i ministarstva odbrane.

Komisija za odbranu i bezbjednost bavi se razmatranjem akata i pitanjima zaštite Ustavnog poretka, zemlje i civila, saradnje sa međunarodnim organizacijama u ovoj oblasti, pitanjima prirodnih katastrofa i drugim aktivnostima iz domena bezbjednosti i odbrane. Poslovnik Skupštine Makedonije precizira sledeće nadležnosti: Komisija ima brojne nadležnosti, i razmatra pitanja vezana za pitanja odbrane: zaštitu poretka određenog Ustavom, kontrolu u oblasti bezbjednosti i odbrane, zaštitu zemlje i civila, saradnju sa kolektivnim sistemima bezbjednosti i odbrane, kojima je Makedonija pristupila, integraciju zemlje u evroatlantske strukture, zaštitu života, bezbjednosti i imovine građana, koja je zagarantovana Ustavom, održavanje javnog reda i mira, obezbjeđenje javnih skupova, obezbjeđenje saobraćaja, zaštitu od prirodnih i drugih katastrofa i nepogoda, kao i mnoga druga pitanja koja se tiču oblasti bezbjednosti i odbrane.

Komisija za nadzor nad radom Bezbjednosne i kontra-obavještajne uprave i Obavještajne agencije razmatra pitanja koja su povezana sa poštovanjem sloboda i prava građana, garantovanih Ustavom i zakonima, a koji se nalaze u domenu nadležnosti kontra-obavještajne Uprave i obavještajne agencije. U domenu ovog odbora nalaze se i kontrola rada kontra-obavještajne Uprave i obavještajne agencije, naročito u pogledu prekoračenja nadležnosti, zloupotrebe ovlašćenja i štetnih posledica koje mogu nastati ovim zloupotrebama. Komisija kontroliše metode i sredstva kojima se kontra-obavještajna Uprava i obavještajna agencija koriste kako bi sprovodile svoje nadležnosti i obaveze, a ove službe dužne su da Komisiji podnose i finansijske izvještaje vezane za poslovanje agencija.

Komisija za nadzor nad primjenom tehnike za presretanje komunikacije od strane Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva odbrane razmatra pitanja koja se tiču nadzora nad primjenom tehnika presretanja komunikacije od strane ovih institucija, zakonitosti u tim postupcima, te ostalim pitanjima iz ove oblasti. Komisija je dužna da na godišnjem nivou podnosi izvještaje Skupštini Makedonije, u roku od dva mjeseca od početka godine, za prethodnu godinu.

Kosovo

Parlament Kosova ima tri radna tijela iz oblasti bezbjednosti i odbrane: Komisiju za unutrašnje poslove i bezbjednost, Komisiju za nadzor Obavještajne agencije Kosova i Komisiju za nadzor bezbjednosnih snaga Kosova.

Komisija za unutrašnje poslove i bezbjednost nadgleda sprovođenje politika i strategija unutrašnje bezbjednosti, inicira usvajanje zakona i drugih akata koji se odnose na oblast bezbjednosti i unutrašnjih poslova, inicira bilateralne i multilateralne sporazume koji se tiču regionalne i šire saradnje u oblasti bezbjednosti i zaštite protiv organizovanog kriminala i terorizma. Ovo radno tijelo ujedno je i nadležno parlamentarno tijelo za nadgledanje poslovanja Ministarstva unutrašnjih poslova Kosova, uključujući i njegovo finansijsko poslovanje, kao i za određivanje disciplinskih mjera za službenike policije koji su zloupotrijebili svoj položaj ili prekoračili svoja ovlašćenja.

Komisija za nadzor Obavještajne agencije Kosova je odgovorna za nadzor zakonitosti rada Obavještajne agencije Kosova, kao i za razmatranje i usvajanje budžeta ove agencije. Komisija ima nadležnost da razmatra izvještaj Premijera Republike Kosovo koji se tiče nadležnosti i njegove povezanosti sa Obavještajnom agencijom Kosova, izvještaj direktora Agencije i izvještaj Generalnog inspektora. Svoje nadležnosti Komisija vrši u skladu sa Zakonom o Obavještajnoj agenciji Kosova.²⁶

U nadležnosti *Komisije za nadzor bezbjednosnih snaga Kosova* spadaju razmatranje strategija, politika, akata i dokumenata koje Vlada dostavlja Skupštini. Pored toga, Komisija može da zatraži prisustvo Komandanta bezbjednosnih snaga, Ministra odbrane i Stalnog sekretara Ministarstva prilikom predstavljanja izvještaja o radu Ministarstva, kako bi na licu mjesta odgovarali na pitanja koja su im postavljena. Komisija razmatra i finansijske predloge vezane za bezbjednosne snage Kosova, kako predlog budžeta, tako i dodatna sredstva koja su potrebna za opremu i misije.

---

²⁶ Član 36 Zakona o Obavještajnoj agenciji Kosova propisuje: "36.1. Parlamentarno nadzorno telo održava najmanje jednu polugodišnju sednicu; 36.2. Predsednik parlamentarnog nadzornog tela ne može biti član vladine političke partije ili koalicije; 36.3. Predsednik parlamentarnog nadzornog tela saziva sednicu na svoju inicijativu; 36.4. Predsednik parlamentarnog nadzornog tela je obavezan da sazove sednicu parlamentarnog nadzornog tela po prijemu pisanog zahteva potpisanog od jedne trećine članova parlamentarnog nadzornog tela, u skladu s primenljivim pravilnikom o radu skupštine; 36.5. Interakcije između OAK-a i parlamentarnog nadzornog tela su zatvorene za javnost, osim ako predsednik parlamentarnog nadzornog tela odredi drugačije, po svojoj oceni, ili nakon predloga i glasova proste većine članova parlamentarnog nadzornog tela; 36.6. Parlamentarno nadzorno telo je odgovorno za: (i) nadgledanje zakonitosti rada OAK; (ii) razmatranje izveštaja premijera po pitanjima u okviru nadležnosti, što obuhvata preduzete radnje za ispravljanje problema u OAK koji se otkriju tokom inspekcije, revizije, ili istrage; (iii) razmatranje izveštaja direktora OAK po pitanju operacija i izdataka OAK; (iv) razmatranje izveštaja generalnog inspektora; (v) iznosi stav o predloženoj detaljnoj budžetu OAK; kao i (vi) vršenje istrage po pitanju rada OAK."

6. AKTIVNOSTI RADNIH TIJELA ZA NADZOR NAD SEKTOROM BEZBJEDNOSTI I ODBRANE

U ovom poglavlju date su informacije o aktivnostima parlamentarnih radnih tijela u regionu koja se bave nadzorom nad sektorom bezbjednosti i odbrane.

U ovom poglavlju nisu dati podaci o Sloveniji, jer su svi podaci dostupni samo na slovenačkom jeziku. U slučaju Makedonije i Kosova, nema dovoljno raspoloživih podataka o radu radnih tijela, posebno iz razloga što je određeni broj sjednica bio zatvoren za javnost.

U ovoj analizi najviše podataka postoji o radu crnogorskog Odbora za bezbjednost i odbranu jer je MANS direktno pratio rad ovog radnog tijela kroz prisustvo svim sjednicama Odbora koje su bile otvorene za javnost.

6.1. Crna Gora

U toku 24. saziva Skupštine Crne Gore²⁷, Odbor za bezbjednost i odbranu održao je 26 sjednica.

Zakonodavne aktivnosti

Odbor za bezbjednost i odbranu je u posmatranom periodu razmotrio preko 10 predloga zakona i drugih akata, kao i amandmane poslanika na predloženo zakonodavstvo.

Kontrolna saslušanja i ostale kontrolne aktivnosti

Odbor je održao niz sjednica posvećenih kontrolnim saslušanjima, a sve su bile zatvorene za javnost. Tokom decembra 2009. godine, Odbor je sproveo prvo kontrolno saslušanje u 24. sazivu Skupštine Crne Gore. Tom prilikom, Odbor je saslušao tadašnjeg direktora ANB-a²⁸, po optužbi penzionisanog inspektora Centra bezbjednosti²⁹ da mu je ugro-

---

²⁷ Saziv je formalno započeo održavanjem prve sjednice Skupštine 23.04.2009. godine, nakon parlamentarnih izbora održanih 29.03.2009. godine.

²⁸ Duško Marković, sada obavlja funkciju Potpredsjednika Vlade Crne Gore i Ministra pravde.

²⁹ Slobodan Pejović.

žen život od strane te institucije. Odbor je donio niz zaključaka u ovom konkretnom slučaju, kojima poziva inspektora Centra bezbjednosti da svoja saznanja saopšti institucijama u koje ima povjerenja, kao i institucije da se što prije založe kako bi se ovo pitanje rasvijetlilo. Nema dostupnih informacija da li je Odbor po ovom pitanju radio bilo šta nakon donošenja zaključaka, niti da li je pratio sprovođenje tih zaključaka od strane institucija.

Jedna sjednica Odbora za bezbjednost i odbranu³⁰ bila je posvećena i prikupljanju informacija od direktora Uprave policije, Veselina Veljovića, u vezi sa incidentom između gradonačelnika Podgorice³¹ i ekipe dnevne novine „Vijesti“. Ova sjednica bila je zatvorena za javnost, a nema dostupnih informacija da li je Odbor donio neke zaključke u ovom slučaju.

U julu 2010. godine, Odbor je razmatrao i inicijativu za održanje kontrolnog saslušanja direktora ANB-a i direktora Uprave policije vezano za postupke bezbjednosnih struktura protiv opozicionih političara, predstavnika nevladinog sektora i novinara, a povodom objavljivanja snimka svadbe Safeta Kalića³². Kako je došlo do izmjene na čelu Agencije za nacionalnu bezbjednost, te izbora novog direktora³³, upravo u trenutku kada je trebalo razgovarati o ovoj temi, od ANB-a je zatraženo je da se Odboru dostavi informacija o pitanjima koja su iznijeta u inicijativi opozicionih članova Odbora. Izvještaj je u septembru 2010. dostavljen članovima Odbora ali još uvijek nije razmatran.

---

³⁰ Šesta sjednica Odbora, održana 20.10.2009. godine.

³¹ Miomir Mugoša, ujedno i poslanik u Skupštini Crne Gore

³² Safet Kalić je od strane ANB-a prepoznat kao bezbjednosno interesantno lice, dok je prema pisanju brojnih medija okarakterisan kao vođa narko kartela koji se bavi prometom heroina. Godine 2010. na sajtu „Youtube“ objavljen je snimak sa svadbe Safeta Kalića, koja je održana 2001. godine, a na snimku se vidi da su svadbi prisustvovali sadašnji funkcioneri Uprave policije i ANB-a. Nakon što je snimak otišao u medije, a nakon toga MANS zatražio da se sprovede istraga u vezi tog slučaja, dobili smo informaciju da ANB tajno pikuplja podatke o tim liderima MANS-a, što nam je i sama ANB pisano potvrdila. Nakon toga, i predstavnici opozicionih partija, kao i predstavnici nezavisnih medija iznijeli su sumnju da ANB i njih prati i prisluškuje. Više informacija na www.mans.co.me

³³ Izabran je Vladan Joković.

Izveštaji institucija

Odbor je razmotrio po dva izvještaja Uprave policije, ANB-a i Ministarstva odbrane. Odbor je u svim slučajevima predložio Skupštini da usvoji razmatrane izvještaje³⁴.

Na 15. sjednici Odbora³⁵ članovi tog tijela su razmatrali posebne izvještaje Uprave policije i Ministarstva unutrašnjih poslova koji se odnose na slučaj „Šarić“ i policijsku akciju „Balkanski ratnik“³⁶, te od Ministra unutrašnjih poslova³⁷ i direktora Uprave policije dobili neophodne informacije o aktivnostima preduzetim u tom slučaju. Na istoj sjednici, donesena je odluka da se na sledećoj sjednici održi kontrolno saslušanje direktora ANB-a i Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma (USPNIFT)³⁸. Odbor je na 16. sjednici usvojio dva zaključka u kojima je konstatovano da nije postojala dobra koordinacija između nadležnih organa³⁹, a upućen je i poziv nadležnim organima da preduzmu odgovarajuće mjere kako bi se otklonili propusti nastali kod ovog slučaja. Tek devet mjeseci kasnije održana je nova sjednica Odbora koja je bila posvećena razmatranju sprovođenja ranije donijetih zaključaka. Odbor je na sjednici donio nove zaključke kojima je zatraženo da se Odboru dostavi izvještaj o sprovođenju zaključaka usvojenih na 16. sjednici Odbora⁴⁰.

Izveštaj o radu Odbora

Tokom septembra 2010. godine, Odbor je objavio izvještaj o svom radu u toku 24. saziva Skupštine Crne Gore. Ovaj izvještaj dobio je podršku svih poslaničkih klubova u Skupštini Crne Gore, pa je samim tim i usvojen.

---

³⁴ Izvještaji Uprave policije i ANB-a su usvojeni. Kako Skupština nema pravo da usvaja i izvještaje Ministarstva odbrane, već da samo povodom njih donese zaključke i to na predlog Odbora za bezbjednost i odbranu, isto je učinjeno dva puta, pri čemu je svaki put izvještaj Ministarstva ocijenjen kao prihvatljiv.

³⁵ Održanoj 18.02.2010. godine

³⁶ Više informacija o samoj akciji dostupno je na portalima štampanih i elektronskih medija u Crnoj Gori ali i u zemljama regiona.

³⁷ Ivan Brajović

³⁸ Predrag Mitrović.

³⁹ Uprave policije, ANB-a i USPINFT-a

⁴⁰ Iz februara 2010. godine.

Oslobađanje obaveza čuvanja tajne

U oktobru 2010. godine, Odbor je donio odluku kojom se bivši predsjednik Republike Crne Gore⁴¹ oslobađa čuvanja tajne iz akata Crne Gore pred Višim sudom u Podgorici, vezano za slučaj deportacije muslimana i bošnjaka iz perioda rata na prostoru bivše Jugoslavije.

6.2. Srbija

Odbor za odbranu i bezbednost održao je 28 sjednica tokom 2009. i 2010. godine.

Zakonodavne aktivnosti

Odbor za odbranu i bezbednost razmotrio je preko 30 predloga zakona, kao i Strategiju nacionalne bezbednosti i Strategiju odbrane Republike Srbije. Pored toga, Odbor je podržao potpisivanje niza bilateralnih sporazuma vezanih za borbu protiv korupcije, organizovanog kriminala i terorizma od strane države Srbije.

Kontrolna saslušanja i ostale kontrolne aktivnosti

Članovi Odbora su u više navrata vršili posjete bezbjednosnim agencijama. Odbor je tražio od skupštinske službe da im pripremi i uporedne analize praksi Odbora koji se bave bezbjednošću i odbranom u regionu.

Odbor je tokom marta 2010. godine održao saslušanje povodom rada državnih organa u borbi protiv organizovanog kriminala, a tim povodom u radu Odbora učestvovali su: ministar unutrašnjih poslova, direktor policije, direktor Bezbednosno-informativne agencije, kao i ministarka i državni sekretar Ministarstva pravde.

Takođe, Odbor je razmatrao napad na narodnog poslanika Velimira Ilića u vidu rasprave kojoj su prisustvovali i ministar unutrašnjih poslova, direktor policije, načelnik Uprave policije i predstavnici Bezbednosno-informativne agencije Republike Srbije. Ovo radno tijelo održalo

---

⁴¹ Momir Bulatović

je i niz saslušanja, kojima su prisustvovali predstavnici ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije.

Odbor je održao i sjednicu koja je bila posvećena i incidentnim situacijama u sali Narodne skupštine Republike Srbije koje su ugrožavale bezbjednost poslanika, a tom prilikom usvojeni su i zaključci kojima se služba obezbjeđenja poziva da vrši detaljniji pretres lica koja ulaze u Narodnu skupštinu. Tokom 2010. godine održana je i posebna sjednica na kojoj je razmatrana situacija povodom nereda koji su nastali prilikom održavanja Parade ponosa u Srbiji.

Tokom marta 2009. godine, Odbor je donio odluku da je ostvarenje kontrolne funkcije nad radom Bezbednosno-informativne agencije ugroženo zbog nedolaska čelnika te institucije na sjednicu Odbora, pa su odlučili da o tome izvijeste i predsjednika Narodne skupštine Republike Srbije, kao i predsjednika Republike Srbije.

Izveštaji institucija

Odbor odbranu i bezbednost najveći dio sjednica posvetio je razmatranju izvještaja koji su dostavljeni od strane Bezbednosno-informativne agencije (BIA), Vojno-bezbednosne agencije i Vojno-obaveštajne agencije. Na osnovu njih, Odbor je usvojio posebne zaključke o stanju bezbjednosti u zemlji.

Razmatranje građanskih predstavki

Odboru u ovom periodu nisu podnošene predstavke i pritužbe od strane građana iako, po Poslovniku, ovo radno tijelo može da ih razmatra.

6.3. Hrvatska

6.3.1. Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost održao je 35 sjednica u periodu tokom 2009. i 2010. godine.

Zakonodavne aktivnosti

U ovom periodu, Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, razmotrio je preko 40 predloga zakona i drugih akata koji se odnose na ovu oblast.

Ovo radno tijelo donijelo je i programa rada Vijeća za građanski nadzor sigurnosno-obavještajnih agencija, kao i nacionalni program protivminskog djelovanja.

Kontrolna saslušanja i ostale kontrolne aktivnosti

Informacije sa sjednica Odbora koje se tiču sprovođenja kontrolne uloge, kao i ostalih kontrolnih aktivnosti nisu dostupne javnosti, jer su te informacije označene kao povjerljiva dokumenta.

Izveštaji institucija

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost u posmatranom periodu razmotrio je godišnje izvještaje Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost, Sigurnosno-obavještajne agencije i Vojne sigurnosno-obavještajne agencije, ali detaljnije informacije o ovim izvještajima nisu javne.

Odbor je razmatrao i izvještaje državnog tužilaštva, izvještaj Nacionalnog vijeća za praćenje sprovođenja strategije suzbijanja korupcije, kao izvještaj o sprovođenju strategije i nacionalnog plana za suzbijanje opojnih droga.

Oslobađanje obaveza čuvanja tajne

Odbor je u dva slučaja donio odluku da ukloni oznaku tajnosti koja se odnosila na izvještaje o izvršenim revizijama za 2007. i 2008. godinu. Razmatranje građanskih predstavki

Kao što je i propisano Poslovníkom o radu Sabora, Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost postupao je po jednoj građanskoj predstavci, koja se odnosila na prisluškivanje telefona od strane bezbjed-

nosnih službi Republike Hrvatske. Detaljnije informacije sa ovih sjednica nisu dostupne javnosti.

6.3.2. Odbor za obranu

Odbor za obranu je tokom 2009. i 2010. godine održao 25 sjednica.

Zakonodavne aktivnosti

Najveći broj aktivnosti koje je ovo radno tijelo u Hrvatskom Saboru sprovodilo odnosio se na razmatranje predloga akata, koje usvaja Sabor, sporazuma sa Sjevernoatlantskim savezom i bilateralnih ugovora u oblasti odbrane. U posmatranom periodu, ovo radno tijelo u Saboru razmotrilo je preko 25 predloga zakona i drugih akata.

Kontrolna saslušanja i ostale kontrolne aktivnosti

Ovo radno tijelo je tokom 2009. godine formiralo anketni odbor koji je sprovodio parlamentarnu istragu povodom nabavke 39 vojnih kamiona od strane Ministarstva odbrane Republike Hrvatske.

Izveštaji institucija

Odbor je razmatrao veliki broj izvještaja o učešću hrvatskih vojnika u mirovnim misijama, koji su Odboru dostavljani jednom godišnje. Pored toga, Odbor je razmatrao i godišnje izvještaje o spremnosti odbrambenog sistema Republike Hrvatske, te stanju u sistemu odbrane.

Razmatranje građanskih predstavki

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost postupao je u niz situacija po predstavkama koje su podnosili predstavnici civilnog društva, kao i po navodima koji su bili objavljeni u medijima, a koje se tiču prisluskiivanja i drugih aktivnosti vezanih za rad institucija iz sektora bezbjednosti. Rasprave po ovim pitanjima bile su zatvorene za javnost, pa nema javno dostupnih podataka o rezultatima rasprave.

6.4. Slovenija

Podatke o radu slovenačkih radnih tijela nismo uspjeli da prezentujemo u ovoj publikaciji, jer su isti dostupni samo na slovenačkom jeziku.

6.5. Bosna i Hercegovina

6.5.1. Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH

Zajednička komisija za odbranu i sigurnost održala je 29 sjednica tokom 2009. i 2010. godine.

Zakonodavne aktivnosti

Komisija je tokom 2009. i 2010. godine razmotrila preko 30 predloga zakona i drugih akata.

Komisija je raspravljala i o Poslovniku o radu Odbora za žalbe građana na rad policijskih službenika i Nezavisnog odbora, kao nezavisnog tijela policijske strukture u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, kao i o Poslovniku o radu parlamentarnog vojnog povjerenika BiH.

Kontrolna saslušanja i ostale kontrolne aktivnosti

U sklopu kontrolne uloge, Komisija je u više tražila dostavljanje informacija od strane nadležnih ministarstava vezano sprovođenje akcije „Svjetlost“, kao i povodom terorističkog napada u Bugojnu, iz juna prošle godine. Prilikom razmatranja informacija o sprovođenju akcije „Svjetlost“, Komisija je usvojila odgovarajuće zaključke.

Po pitanju terorističkog napada u Bugojnu, Komisija je usvojila zaključke kojim se podržavaju mjere za suzbijanje pojave terorističkih akata, te predložila Parlamentarnoj skupštini da usvoji konkretnije zaključke koji će se odnositi na mjere koje treba preduzeti u cilju otklanjanja opasnosti od terorizma.

Članovi Komisije su u više navrata inicirali posjete institucijama koje kontrolišu kako bi na terenu ispitali da li postoje problemi u njihovom radu ili u radu zaposlenih.

Izvještaji institucija

Tokom 2009. i 2010. godine, Komisija je razmatrala izvještaje o radu Ministarstva odbrane, kao i izvještaje koje im je dostavilo Vijeće ministara, u dijelu nadležnosti Komisije za odbranu i sigurnost BiH. Komisija je razmatrala informacije koje su se ticale uništenja viškova naoružanja i municije, koje su označene oznakom "Povjerljivo", kao i izvještaje o učešću Oružanih snaga u operacijama podrške miru.

Pored toga, Komisija je razmatrala izvještaje koje su podnosile bezbjednosne agencije Bosne i Hercegovine, u prvom redu Državna agencija za istrage i zaštitu (SIPA), kao i Izvršna direkcija Komiteta za borbu protiv terorizma.

Komisija je raspravljala o izvještajima o radu koje su Komisiji podnijeli Odbor za žalbe građana na rad policijskih službenika, Nezavisni odbor i parlamentarni vojni povjerenik.

Izvještaj o radu radnog tijela

Komisija je usvojila izvještaje o svom radu za 2009. godinu. U izvještajima su dati pregledi aktivnosti, kako Komisije, tako i svih članova po naosob.

Saradnja sa drugim organima i organizacijama

Komisija je održavala redovne radne sastanke sa domaćim i međunarodnim organizacijama, te učestvovali na brojnim konferencijama u zemlji i inostranstvu.

6.5.2. Zajednička komisija za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije BiH

Zajednička komisija za nadzor nad radom Obavještajno-sigurnosne agencije BiH održala je 21 sjednicu tokom 2009. i 2010. godine.

Zakonodavne aktivnosti

Zakonom o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji propisano je da Komisija godišnje održava najmanje dvije sjednice. Ovo tijelo je razmotrilo svega par predloga zakona, kao i nekoliko drugih akata koji su vezani za sektor bezbjednosti.

Izvještaji institucija

Komisija je razmatrala izvještaje koje je Obavještajno-sigurnosna agencija podnijela u skladu sa Zakonom, kao i izvještaje na zahtjev same Komisije. Pored toga, Komisija je razmatrala i izvještaje koje joj je dostavilo Ministarstvo odbrane, vezano za pristup tajnim podacima, kao i pritužbe koje su primljene na račun rada Obavještajno-sigurnosne agencije.

Izvještaj o radu radnog tijela

Komisija je usvojila izvještaje o svom radu za 2009. godinu. U izvještajima su dati pregledi aktivnosti, kako Komisije, tako i svih članova po-naosob.

Razmatranje građanskih predstavki

Komisija je razmatrala pritužbe na rad Obavještajno-sigurnosne agencije, koje su joj dostavljene od strane građana. Imajući u vidu da je Zakonom propisano da su sjednice Komisije zatvorene za javnost, nije moguće doći do detaljnijih informacija o broju podnijetih predstavki kao ni o rezultatima postupanja Komisije.

6.5.3. Odbor za bezbjednost Republike Srpske

Odbor za bezbjednost Republike Srpske održao je 19 sjednica tokom 2009. i 2010. godine.

Zakonodavne aktivnosti

Odbor je razmotrio oko 10 predloga zakona i drugih akata i uputio ih Narodnoj skupštini Republike Srpske na usvajanje.

Izveštaji institucija

Odbor je više sjednica posvetio razmatranju izvještaja različitih institucija iz sektora bezbjednosti i odbrane⁴². U navedenom periodu, Odbor je razmatrao izvještaje Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske, koje Ministarstvo dostavlja na polugodišnjem i godišnjem nivou, izvještaj o saradnji institucija Republike Srpske sa Međunarodnim krivičnim sudom za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije i Izvještaj o radu Biroa za žalbe i predstavke građana, koji Biro podnosi jednom u tri mjeseca.

Saradnja sa drugim organima i organizacijama

Predstavnici Odbora za bezbjednost održali su i zajedničke sjednice sa predstavnicima Odbora za odbranu i bezbednost Republike Srbije, Zajedničkom komisijom za odbranu i bezbjednost BiH i Zajedničkom bezbjednosno-obavještajnom komisijom za nadzor nad radom obavještajno-bezbjednosne agencije BiH.

Odbor je u skladu sa Zakonom o parlamentarnom nadzoru u oblasti odbrane i bezbjednosti posjetio Ministarstvo unutrašnjih poslova, a pored toga, Odbor je u svom radu saradivao i sa predstavnicima nevladinih organizacija, fondacijama i udruženjima građana, koji su u više navrata prisustvovali sjednicama ovog radnog tijela.

---

⁴² Razmatrani su izvještaji Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske na polugodišnjem i godišnjem nivou; izvještaj o saradnji institucija Republike Srpske sa Međunarodnim krivičnim sudom za ratne zločine počinjene na području bivše Jugoslavije; Izvještaj o radu Biroa za žalbe i predstavke građana, koji Biro podnosi jednom u tri mjeseca.

6.6. Makedonija

6.6.1. Komisija za odbranu i bezbjednost

Komisija za odbranu i bezbjednost održala je 19 sjednica u periodu tokom 2009. i 2010. godine.

Zakonodavne aktivnosti

Komisija za odbranu i bezbjednost razmotrila je preko 20 predloga zakona i drugih akata, od kojih se neki odnose i na uređenje vojne armije Republike Makedonije. U okviru rasprava koje su vođene na sjednicama ovog radnog tijela, usvojeno je i više predloga odluka o slanju vojnika Republike Makedonije u mirovne misije, uključujući i vojne misije u Avganistanu, Libanu i Bosni i Hercegovini.

6.6.2. Komisija za nadzor nad radom Bezbjednosne i kontra-obavještajne uprave i Obavještajne agencije

Komisija za nadzor nad radom Bezbjednosne i kontra-obavještajne uprave i Obavještajne agencije je, prema podacima koji su dostupni javnosti⁴³, održala samo jednu sjednicu u periodu 2009. i 2010. godine.

Izveštaji institucija

Sjednica koju je ovo radno tijelo održalo u ovom periodu, odnosno informacije o radu istog koje su bile dostupne, ukazuju da je ova sjednica bila posvećena razmatranju izvještaja Obavještajne agencije, Kontra-obavještajne i bezbjednosne Uprave Makedonije i Komisije za nadzor nad radom Obavještajne agencije i Kontra-obavještajne i bezbjednosne uprave. Detaljnije informacije nisu dostupne.

---

⁴³ Sajt Makedonskog parlamenta daje informacije o samo jednoj sjednici koja je održana u periodu na koji se ova Analiza odnosi.

6.6.3. Komisija za nadzor nad primjenom tehnike za presretanje komunikacije od strane Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva odbrane

Komisija za nadzor nad primjenom tehnike za presretanje komunikacije od strane Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva odbrane održala je dvije sjednice.

Zakonodavne aktivnosti

Komisija je usvojila samo jedan predlog akta, prema informacijama koje su dostupne javnosti⁴⁴.

Izveštaj radnog tijela

U ovom periodu, Komisija je razmotrila i usvojila izvještaj o radu za 2009. godinu.

6.7. Kosovo

6.7.1. Komisija za unutrašnje poslove i bezbjednost

Komisija za unutrašnje poslove i bezbjednost je tokom 2009. i 2010. godine održala 36 sjednica.

Zakonodavne aktivnosti

Komisija za unutrašnje poslove i bezbjednost razmotrila je više od 15 predloga zakona i drugih akata u ovom periodu. Pored toga, Komisija je razmatrala Nacrt i Predlog strategije za borbu protiv korupcije 2009.-2011 godine.

Kontrolna saslušanja i ostale kontrolne aktivnosti

Članovi Komisije održali su više sjednica na kojima su razgovarali sa ministrom unutrašnjih poslova Kosova o tekućim pitanjima. Jedna od tih sjednica bila je posvećena razmatranju informacija o krađi koja se

---

⁴⁴ Nema detaljnijih informacija o radu ovog Radnog tijela.

dogodila u Kosovskoj policiji, u odjeljenju za borbu protiv organizovanog kriminala. Pored toga, u 2010. godini razmatrana je situacija u policiji Kosova povodom štrajka zaposlenih.

Izveštaji institucija

U tom periodu ovo radno tijelo razmotralo je izvještaje koje joj je podnosilo Ministarstvo odbrane o trenutnom stanju i aktuelnoj situaciji u oblasti bezbjednosti i odbrane na Kosovu.

Izveštaji radnog tijela

Komisija je razmatrala izvještaje o radu tokom prolječnog zasijedanja 2009. godine, kao i godišnji izvještaj o radu za 2009. godinu.

6.7.2. Komisija za nadzor bezbjednosnih snaga Kosova

Tokom 2009. i 2010. godine Komisija za nadzor bezbjednosnih snaga Kosova održala je tri sjednice.

Zakonodavne aktivnosti

Komisija za nadzor bezbjednosnih snaga Kosova u ovom periodu razmotrila je akte koji se odnose na konstituisanje ovog radnog tijela, donošenju plana rada i djelokruga Komisije.

Kontrolna saslušanja i ostale kontrolne aktivnosti

Jednu sjednicu Komisija je posvetila razmatranju informacija o stanju u bezbjednosnim snagama Kosova. Tom prilikom, sjednici je prisustvovao i Ministar odbrane koji je predstavio plan razvoja bezbjednosnih snaga Kosova, koji će se razvijati po uzoru na snage članica NATO saveza.

6.7.3. Komisije za nadzor Obavještajne agencije Kosova

Nema dostupnih podataka o radu Komisije za nadzor Obavještajne agencije Kosova.

7. PRISTUP PODACIMA O RADU RADNIH TIJELA ZA NADZOR NAD SEKTOROM BEZBJEDNOSTI I ODBRANE

Parlamentarna skupština BiH na svojoj internet prezentaciji objavljuje izvještaje i zapisnike sa sjednica radnih tijela, što čini i Skupština Kosova, koja objavljuje i zaključke koji se usvajaju na sjednicama radnih tijela.

Slovenija i Makedonija imaju najbolju praksu od svih zemalja regiona, jer objavljuju stenograme sa sjednica radnih tijela, koji sadrže sve relevantne podatke o njihovom radu.

Iskustva drugih zemalja pokazuju da bi transparentnost rada crnogorskog Odbora mogla biti značajno unaprijeđena, kroz objavljivanje zapisnika sa sjednica koji se sada smatraju tajnim i uvođenjem prakse sačinjavanja i objavljivanja stenograma sa sjednica ovog radnog tijela.

Informacije koje su dostupne	Zemlja						
	Crna Gora	Srbija	Hrvatska	Slovenija	BiH	Makedonija	Kosovo
Zapisnici	NE	NE	NE	NE	DA	NE	DA
Izvještaji sa sjednica	DA	DA	DA	DA	DA	DA	NE
Stenogrami sa sjednica	NE	NE	NE	DA	NE	DA	NE
Godišnji izvještaji	DA	NE	NE	*	DA	NE	NE
Informacije o zaključcima	DA	DA	DA	*	DA	DA	DA
Informacije o ostalim aktivnostima u zemlji	DA	NE	DA	*	DA	*	NE
Informacije o međunarodnim aktivnostima	DA	NE	DA	*	DA	*	NE

* Nema dostupnih informacija o praksi u ovoj oblasti

Tabela 3: dostupnost informacija o radu radnih tijela za nadzor nad sektorom bezbjednosti i odbrane u parlamentima u regionu

MANS je 22. septembra 2010. godine na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama zatražio od skupštinskog Odbora za bezbjednost i odbranu da nam dostave kopije akata koji su vezani za aktivnosti članova Odbora, kao i kopije dokumenata koje je Odbor dobio od Uprave policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost i NATO.

Skupština Crne Gore nas je informisala da su traženi podaci označeni oznakom „povjerljivo“, pa samim tim ne mogu biti dostavljeni, iako je Zakonom propisano da dokumenta koje posjeduju informacije koje se smatraju državnim tajnama mogu objaviti nakon brisanja dijela informacije koji je označen stepenom tajnosti, pa makar javni ostali samo podaci o datumu održavanja i učesnicima sjednice⁴⁵.

Predstavnicima MANS-a je dozvoljen uvid⁴⁶ u onaj dio dokumenata⁴⁷ koja nisu označena kao tajna. Nisu nam dostavljene kopije kao što smo tražili i kako nalaže Zakon o slobodnom pristupu informacijama, već nam je omogućen samo uvid. Skupština je obrazložila da nije u mogućnosti da dostavi kopije zbog obimnosti dokumentacije. U odgovoru Skupštine Crne Gore, takođe je navedeno „da se na zatvorenim sjednicama Odbora za bezbjednost i odbranu vodi rasprava o podacima kojima je shodno Zakonu o tajnosti podataka određen stepen tajnosti pa samim tim i zapisnici koji se vode na sjednicama Odbora imaju određen stepen tajnosti,“ a takođe je navedeno da se odbija zahtjev MANS-a koji se odnose na dokumenta koje je NATO dostavio Odboru za bezbjednost i odbranu, jer istih nije bilo.

---

⁴⁵ Član 13 Zakona o slobodnom pristupu informacijama: „Pristup informaciji u posjedu organa vlasti može se ostvariti: 1) neposrednim uvidom u javnu evidenciju, original ili kopiju informacije u prostorijama organa vlasti; 2) prepisivanjem informacije od strane podnosioca zahtjeva u prostorijama organa vlasti; 3) prepisivanjem, fotokopiranjem ili prevodenjem informacije od strane organa vlasti i dostavljanjem prepisa, fotokopije ili prevoda podnosiocu zahtjeva, neposredno, putem pošte ili elektronskim putem. Ako je dijelu informacije pristup ograničen, organ vlasti će omogućiti pristup informaciji nakon brisanja dijela informacije kojem je pristup ograničen. Na dijelu informacije na kojem je pristup ograničen stavlja se napomena «izvršeno brisanje» i daje obavještenje o obimu izvršenog brisanja. Brisanjem informacije ne smije se uništiti ili oštetiti tekst informacije. Pristup informaciji na čijem je dijelu izvršeno brisanje ostvaruje se na način predviđen u stavu 1 tačka 3 ovog člana.“

⁴⁶ Uvid u dokumenta Odbora za bezbjednost i odbranu Skupštine Crne Gore izvršen je 6. oktobra 2010. godine.

⁴⁷ Informacije o aktivnostima odbora za bezbjednost i odbranu, izvještaji o radu Uprave policije, Informacije koje je dostavilo Ministarstvo odbrane o učešću predstavnika Vojske Crne Gore u mirovnim misijama, Izvještaji Ministarstva odbrane, građanske predstave koje su upućene Odboru i izvještaji o posjetama državnim organima iz sektora bezbjednosti.

Na sajtu Skupštine Crne Gore dostupni su izvještaji o radu Odbora za bezbjednost i odbranu, koji se objavljuju nakon svake sjednice Odbora, kao i Izvještaj 24. saziva Skupštine Crne Gore o radu Odbora za bezbjednost i odbranu. Pored toga, na sajtu Skupštine Crne Gore mogu se naći i zapisnici sa sjednica koje su bile otvorene za javnost, koji sadrže detaljnije informacije o radu na sjednici Odbora, uključujući vrijeme trajanja sjednice, prisustvo poslanika i gostiju na Odboru, detaljnije informacije o raspravi na samoj sjednici, kao i donesene zaključke, preporuke i mišljenja.

Srbija

Kada je u pitanju pristup dokumentima Odbora za odbranu i bezbednost Narodne skupštine Republike Srbije, na sajtu Narodne skupštine mogu pronaći izvještaji sa svih sjednica Odbora.

Pored izvještaja, Skupština objavljuje i kompletne izvještaje koji se odnose na rad svih radnih tijela u Skupštini Srbije, uključujući i Odbor za odbranu i bezbednost. Izvještaji koji se odnose na rad Odbora za odbranu i bezbednost sadrže osnovne informacije o tome ko je predsjedavao sjednicom, o čemu je raspravljano, kao i zaključke koji su doneseni na sjednici.

Na sajtu je dostupan i niz akata koje je izradilo Odeljenje za informativno-istraživačke i bibliotečke poslove. Među tim aktima mogu se naći i neka istraživanja posvećena sektoru bezbjednosti i odbrane, a prvi u nizu je istraživanje posvećeno parlamentarnoj kontroli sektora bezbjednosti i odbrane iz 2008. godine. Pored analize kontrolne uloge Narodne skupštine Republike Srbije, analiza sadrži i kratak uporedni pregled drugih zemalja.

Hrvatska

Na sajtu Hrvatskog Sabora mogu se pronaći informacije koje su vezane za sva zasijedanja radnih tijela iz sektora bezbjednosti, osim sjednica koje su bile zatvorenog tipa.

U izvještajima sa sjednica radnih tijela date su informacije o čemu je raspravljano na sjednici, kao i koji su zaključci usvojeni na sjednici.

Pored informacija o zasjedanjima radnih tijela, na sajtu se mogu pronaći i druge atkivnosti koje je radno tijelo vršilo u svom radu.

Slovenija

Informacije koje su dostupne na sajtu Skupštine Slovenije odnose se na sjednice koje su imali članovi radnih tijela iz oblasti bezbjednosti i odbrane.

Izveštaji sa ovih sjednica, kao i stenografske bilješke sa tih sjednica dostupni su na sajtu, ali samo na slovenačkom jeziku. Ipak, oni sadrže informacije o trajanju sjednica, prisustvu i temama o kojima je diskutovano.

Bosna i Hercegovina

Dokumenta dostupna javnosti, a koja se odnose na rad komisija iz sektora bezbjednosti Bosne i Hercegovine, jesu zapisnici sa sjednica ovih radnih tijela, kao i izvještaji o drugim aktivnostima članova ovih radnih tijela. Zapisnici sadrže detaljne informacije o trajanju sjednice, prisustvu poslanika, dnevnom redu, kao i o ishodu sjednice, donesenim odlukama i zaključcima.

Na sajtu je postavljena i on-line forma obrazca za slobodan pristup informacijama u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama Bosne i Heregovine. Na sajtu se mogu pronaći i godišnji izvještaji o radu radnih tijela iz oblasti bezbjednosti, koji sadrže pregled aktivnosti radnih tijela, kao i svih članova ovih tijela ponaosob.

Poseban kuriozitet predstavlja činjenica da je MANS kontaktirao predstavnike Skupštine Bosne i Hercegovine tražeći informacije potrebne za sačinjavanje ove analize, i da nam je služba tog Parlamenta u roku od samo nekoliko dana sačinila i dostavila kompletan materijal sa svim traženim podacima.

Na sajtu Skupštine Republike Srpske nisu dostupne informacije o aktivnostima radnih tijela, uključujući i informacije o radu Odbora za bezbjednost. MANS je Narodnoj Skupštini Republike Srpske uputio zahtjev za pristup informacijama, a sve tražene informacije o radu Odbora za bezbjednost dostavljene su nam u roku od samo šest dana.

Makedonija

Što se tiče Skupštine Makedonije, na sajtu postoje informacije koje su vezane za sjednice radnih tijela iz sektora bezbjednosti, ali su ove informacije dostupne jedino na makedonskom jeziku. Ovi zapisnici sadrže informacije o tačkama dnevnog reda, dok stenografske bilješke sa sjednica pružaju punu informaciju o čemu se na tim sjednicama raspravljalo.

MANS je u cilju prikupljanja detaljnijih informacija o radu radnih tijela iz sektora bezbjednosti kontaktirao sekretare ovih radnih tijela koji su nam pružili dio traženih informacija potrebnih za sačinjavanje ovog izvještaja.

Kosovo

Dokumenta o radu radnih tijela kosovske Skupštine koja su dostupna su zapisnici sa sjednica radnih tijela, uključujući i zapisnike o radu Komisije za unutrašnje poslove i bezbjednost i Komisije za nadzor bezbjednosnih snaga Kosova, dok informacije o radu Komisije za nadzor Obavještajne agencije Kosova nisu dostupne na sajtu. Zapisnici koji su dostupni javnosti sadrže informacije o trajanju sjednica, prisustvu poslanika, dnevnom redu i raspravi koja je vođena.

